

કુર્આનની સર્વગ્રાહી તફસીર (વિવરણ)

મઆરિફુલ કુર્આન

ગુજરાતી

મૂળ લેખક

હઝરત મવલાના મુફતી મુહમ્મદ શફીઝ્ સા. (રહ.)

અનુવાદક

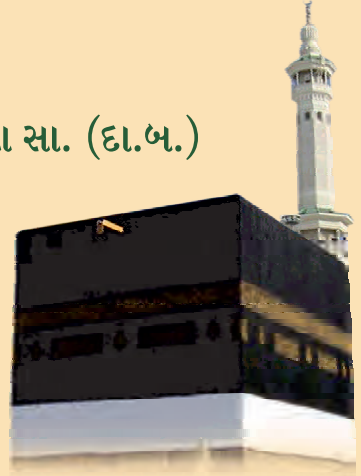
ઈલ્યાસ ગુલામમુહમ્મદ આદમ સાલેહ પટેલ (ખાનપુરી)

પ્રકાશક

હઝરત મવલાના ઈસ્માઈલ વલી ભૂતા સા. (દા.ખ.)

સ્થાપક તથા મોહતમિમ

જમિઅતુલ ઝનાત ટંકારીઆ
મુ.પો. ટંકારીઆ,
તા. જિ. ભરૂચ (ગુજરાત)

www.maarifulqurangujarati.com

કાનૂની ચેતવણી: ● આ તફસીરનો હેતુ ફી-સબિલિલ્લાહ પ્રચાર પ્રસારનો છે, જેથી કોઈપણ વ્યક્તિએ પ્રસ્તુત વેબસાઈટના કોઈપણ સાહિત્યનો અથવા તેના કોઈપણ ભાગનો ઉપયોગ વેપારી ધોરણે કરવાની અથવા કિતાબ સ્વરૂપે છપાવવાની સખત મનાઈ છે. માત્ર ઓનલાઈન શેરીંગ કોઈપણ પ્રકારના એડીટીંગ સિવાય કરી શકાય છે.

● પ્રકાશક પાસે આ તફસીરના પ્રિન્ટેડ કોપીના સર્વ હક્ક કોપી રાઇટેડ હોવાના કારણે મઆરિફુલ કુર્આન ગુજરાતીમાંથી પ્રકાશક અને અનુવાદકનો પ્રિન્ટેડ કોપીનો પેજ નંબર, ભાગ નંબરનો હવાલો આપી કોઈ ફકરો કે વાક્ય કોઈ કિતાબ અથવા લેખમાં કોઈપણ જાતના એડીટીંગ વિના લખી / છાપી શકાય છે.

● આ બાબતોનું ઉલ્લંઘન કરનાર સામે કાયદેસરની કાનૂની કાર્યવાહી કરવાની સખત ચેતવણી આપવામાં આવે છે.

નોંધ : મઆરિફુલ કુર્આન ગુજરાતીના ૧૧ ભાગોની હાર્ડ પ્રિન્ટેડ કોપી મેળવવા માટે પ્રકાશક હઝરત મવલાના ઈસ્માઈલ ભૂતા સાહબનો સંપર્ક કરવા વિનંતી છે.

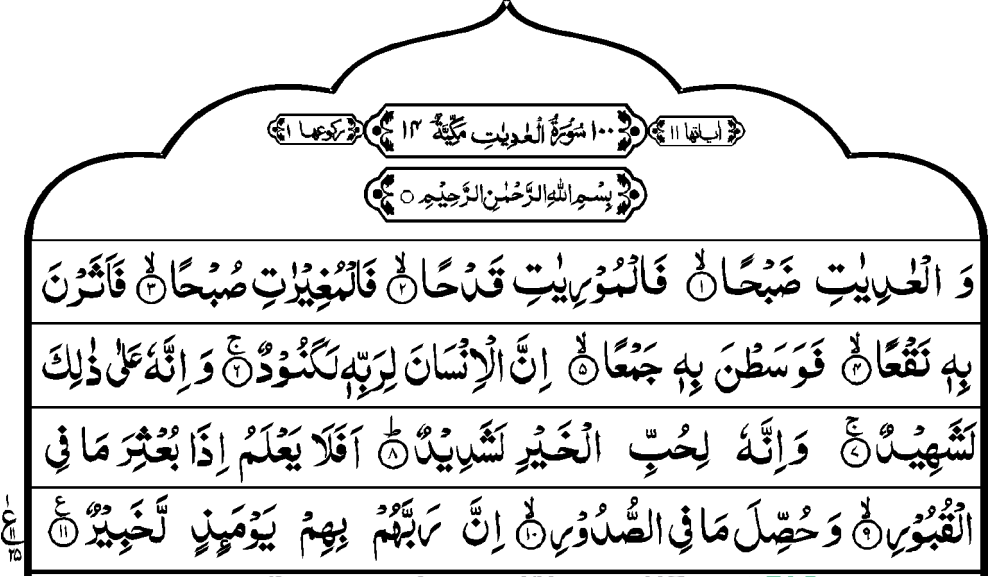
Designed and Typesetting By: Safwan Patel Khanpuri

પ્રકરણ (૧૦૦)

સૂરએ આદિયાત

સૂરએ આદિયાત મક્કામાં નાઝિલ થઈ, તેની ૧૧ આયતો છે.

આયતો : (સૂરએ આદિયાત : આયત નં. ૧ થી ૧૧)

તરજુમો / તફસીર :

અલ્લાહના નામથી શરૂ કરું છું જે ઘણો જ દયાળુ અને કૃપાળુ છે.

તે ઘોડાઓના સોગંદ જે હાંફતાં હાંફતાં દોડે છે. (૧) ફરી (પથ્થર પર) ટાપ મારી અગ્નિ ઝારે છે. (૨) ફરી પ્રભાતના વખતે ઘાપો મારે છે. (૩) ફરી તે વખતે ધૂળ ઉડાવે છે, (૪) પછી તે વખતે (શત્રુઓની) ફોજમાં ધૂસી જાય છે. (૫) બેશક, માણસ પોતાના પરવરદિગારનો અતિ નાશુકો છે (૬) અને તેને પોતાને પણ એ બાબતની ખબર છે (૭) અને તે ધનની માયામાં બહુ જ પાકો છે. (૮) શું તેને તે વખતની ખબર નથી કે જ્યારે કબરોમાંથી મુદાઓને કાઢવામાં આવશે ? (૯) અને જે કંઈ દિલોમાં છે તેને જાહેર કરવામાં આવશે. (૧૦) બેશક, તે દિવસે પણ તેમના પરવરદિગારને તેમના હાલની સંપૂર્ણ ખબર હશે. (૧૧)

વિસ્તૃત વિવરણ :

સૂરએ આદિયાત હઝરત ઈબ્ને મસ્ઉદ (રદિ.) અને હઝરત જાબિર (રદિ.), હઝરત હસન બસરી (રહ.), ઈકરીમા (રહ.) અને હઝરત અતાઅ (રહ.) નજીક મક્કી છે તથા ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.), અનસ (રદિ.), ઈમામ માલિક (રહ.) અને કતાદહ (રદિ.) નજીક મદની સૂરત છે.

(કુર્તબી)

આ સૂરતમાં અલ્લાહ તઆલાએ યુદ્ધના ઘોડાઓની અમુક ખાસ પરિસ્થિતિઓ અને લક્ષણો વર્ણન કર્યા અને તેમની કસમ ખાઈને કહ્યું કે માણસ પોતાના પરવરદિગારનો નાશુકો છે. આ વાત તો કુર્આનમાં વારંવાર જાણ થઈ ચૂકી છે કે અલ્લાહ તબારક વ તઆલાએ પોતાની મખ્લૂકોમાંથી વિવિધ વસ્તુઓની કસમ ખાઈને ખાસ ખાસ ઘટનાઓ અને હુકમો વર્ણન કર્યા છે. આ અલ્લાહ તઆલાની વિશિષ્ટતા છે પરંતુ માણસ માટે કોઈ મખ્લૂકની કસમ ખાવી જાઈઝ નથી અને કસમ ખાવાનો હેતુ સમાન્ય કસમોની જેમ પોતાની વાતને સાચી અને ચોક્કસ બતાવવાનો હોય છે એ વાત પણ પ્રથમ આવી ચૂકી છે કે કુર્આને કરીમ જે વસ્તુઓની કસમ ખાઈને જે વિષય વર્ણન કરે છે તો તે વસ્તુને આ વિષયની સાબિતીમાં દખલગીરી હોય છે અને આ વસ્તુ જાણે તે વિષયની ગવાહી આપે છે. અત્રે યુદ્ધના ઘોડાઓની સખત સેવાઓનું વર્ણન જાણે એ બાબતની ગવાહીમાં લાવવામાં આવ્યું કે માનવી ઘણો નાશુકો છે. તેનો ખુલાસો એ છે કે ઘોડાઓની અને ખાસ કરીને યુદ્ધના ઘોડાઓની પરિસ્થિતિ ઉપર નજર નાંખો કે તે યુદ્ધના મેદાનમાં પોતાના પ્રાણને ખતરામાં નાંખીને કેવી કેવી કઠોર સેવાઓ માણસના હુકમ અને ઈશારાના તા'બે રહી અંજામ આપે છે, જ્યારે કે માણસે આ ઘોડાઓને પેદા નથી કર્યા, તેમને જે ઘાસ અને દાણા પાણી માણસ આપે છે તે પણ તેનું પેદા કરેલું નથી. તેનું કામ તો માત્ર એટલું છે કે અલ્લાહ તઆલાની પેદા કરેલી રોજીને તેમના સુધી પહોંચાડવાનું માધ્યમ બને છે. હવે ઘોડાઓને જુઓ કે જે માણસના આટલા નાના અહેસાનને કેવું ઓળખે અને માને છે કે તેના નાના ઈશારા ઉપર પોતાનો જીવ ભયમાં નાંખી દે છે અને કઠોરથી કઠોર તકલીફ બરદાસ્ત કરે છે, તેના મુકાબલામાં માણસને જુઓ જેને એક તુચ્છ ટીપાં દ્વારા

સૂરએ આદિયાત-૧૦૦ : ૧ થી ૧૧ પારઠ : ૩૦ મઆરિફુલ કુર્આન (ભાગ-૧૧)

અલ્લાહ તઆલાએ અસ્તિત્વ આપ્યું અને તેને વિવિધ કામોની શક્તિ અર્પણ કરી, બુદ્ધિ અને સમજદારી આપી, તેમને ખાવા પીવાની દરેક વસ્તુ આપી અને તેની દરેક જરૂરિયાતને સરળ કરીને તેના સુધી એવી રીતે પહોંચાડી દીધી કે બુદ્ધિ ઠંગ રહી જાય છે પરંતુ તે આ બધા જ સંપૂર્ણ અને ઉચ્ચ કક્ષાના અહેસાનોનો પણ શુક્રિયા અદા કરતો નથી. હવે આયતના શબ્દોનો ખુલાસો જુઓ.

عَادِيَاتُ اِه عَدُوْا થી બને છે જેનો અર્થ દોડવાનો થાય છે. ضَبْحًا તે ખાસ અવાજ છે જે ઘોડાઓના દોડવાના સમયે તેમની છાતીમાંથી નીકળે છે જેનો તરજુમો હાંફવું કરવામાં આવ્યો છે. مُرَبَّيَاتُ નો અર્થ આગ કાઢવાનો છે જેમકે ચક્રમકને ઘસીને અથવા દીવાસળી ઘસીને આગ કાઢવામાં આવે છે. قَدْحًا નો અર્થ ઘોડાની ટાપ (તબડાકી)નો છે કે જ્યારે પથરીલી જમીન ઉપર ઘોડા તેજ ગતિએ દોડે છે ખાસ કરીને જ્યારે કે તેના પગમાં લોખંડની નાલ પણ હોય ત્યારે તેના પગ જમીન ઉપર ટકરાવાથી આગના તણખા ઝરે છે. مُغِيْرَاتُ નો અર્થ હુમલો કરવાનો અથવા અચાનક આક્રમણ કરવાનો છે, ضَبْحًا સવારના સમયનું વિશિષ્ટ રીતે વર્ણન કરવું એ આદત મુજબ છે, કારણ કે અરબ લોકો બહાદૂરીની જાહેરાત માટે રાતના અંધારામાં આક્રમણ કરવું સૂગપાત્ર સમજતા હતા તેથી આક્રમણ સવારના સમય પછી જ કરતા હતા. اَثْرُنُ એ ધૂળ ઉડાવવાના અર્થમાં આવે છે અને نَقْعُ ધૂળને કહે છે. ભાવાર્થ એ છે કે આ ઘોડાઓ મેદાનમાં એવી તેજ ગતિએ દોડે છે કે તેમના પગની ટાપથી ધૂળ ઉડીને છવાય જાય છે ખાસ કરીને સવારના સમયે ધૂળ ઉડવી વધારે તેજ ગતિ અને ઝડપ તરફ ઈશારો છે, કારણ કે સ્વાભાવિક રીતે આ સમય ધૂળ ઉડવાનો નથી હોતો, કોઈ સખત દોડથી જ તે સમયે ધૂળ ઉડી શકે છે.

فَوَسَطْنَ بِهِ جَمْعًا એટલે કે આ દુશ્મનની સફોમાં નીડર થઈ કોઈ ભય વિના ઘુસી જાય છે અને كُنُوْدُ (કનૂદ)ના અર્થમાં હઝરત હસન બસરી (રહ.)એ ફરમાવ્યું કે તે વ્યક્તિ જે મુસીબતોને યાદ રાખે અને નેઅમતોને ભૂલી જાય તેને કહેવામાં આવે છે. અબૂબક્ર વાસ્તીએ કહ્યું કે જે અલ્લાહ તઆલાની નેઅમતોને તેની મુસીબતોમાં વાપરે તે "કનૂદ" છે અને તિરમિઝીએ કહ્યું કે જે વ્યક્તિ નેઅમતને જુએ અને નેઅમત આપનારને ન જુએ તે "કનૂદ" છે. આ સૌ

સૂરએ આદિયાત-૧૦૦ : ૧ થી ૧૧ પારઠ : ૩૦ મઆરિકુલ કુર્આન (ભાગ-૧૧)

નિવેદનોનો ખુલાસો નેઅમતની નાશુકી કરવી છે તેથી કનૂદનો તરજુમો નાશુકીનો કરવામાં આવ્યો છે.

وَأِنَّهُ لِحُبِّ الْخَيْرِ لَشَدِيدٌ માં શાબ્દિક અર્થ દરેક પ્રકારની ભલાઈ છે. અરબમાં માલને પણ શબ્દ ખૈરથી ઓળખવામાં આવતો હતો. જાણે માલ ભલાઈ જ ભલાઈ અને લાભ જ લાભ છે, જ્યારે કે વાસ્તવમાં અમુક માલ માનવીને હજારો મુસીબતોમાં સપડાવી દે છે. આખિરતમાં તો દરેક હરામ માલનો આ જ અંજામ છે. ક્યારેક ક્યારેક દુનિયામાં પણ માલ ઈ-સાન માટે વબાલ બની જાય છે પરંતુ અરબના રૂઢિપ્રયોગ પ્રમાણે આ આયતમાં માલને શબ્દ ખૈરથી ઓળખવામાં આવ્યો છે જેમકે એક બીજી આયતમાં કહ્યું اِنَّ تَرَكَ خَيْرًا અહીંયાં પણ ખૈરથી ભાવાર્થ માલ છે.

પ્રસ્તુત આયતમાં ઘોડાઓની કસમ ખાઈને માણસ વિશે બે વાતો કહેવામાં આવી, એક એ કે તે નાશુકો છે, મુસીબતો અને તકલીફોને યાદ રાખે છે, નેઅમતો અને અહેસાનોને ભૂલી જાય છે, બીજું એ કે તે માલની મહોબ્બતમાં ખૂબ કઠોર છે. આ બંને વાતો શરઈ રીતે અને બૌદ્ધિક રીતે નીંદનીય છે. તેમાં માનવીની આ નીંદાપાત્ર ખસલત ઉપર તેને ચેતવણી આપવાનો હેતુ છે. નાશુકીનું નીંદનીય હોવું તો બિલકુલ જાહેર છે. માલની મહોબ્બતને જે નીંદાપાત્ર ઠરાવવામાં આવી જ્યારે કે તે માનવીની જરૂરિયાતોનો આધાર છે અને તેના ઉપાર્જનને અને વાપરવાને શરીઅતે માત્ર હલાલ જ નહીં બલકે જરૂરત પ્રમાણે ફરજ પણ ઠરાવી દીધું છે તો માનવી માટે માલની મહોબ્બતનું નીંદાપાત્ર હોવું યા તો તેની કઠોરતાના લક્ષણના આધારે છે કે માલની મહોબ્બતમાં માનવી એવો ઓતપ્રોત થઈ જાય કે અલ્લાહ તઆલાના હુકમોથી પણ ગાફેલ થઈ જાય અને હલાલ તથા હરામની પરવા ન રહે અને યા તો એટલા માટે કે માલનું ઉપાર્જન અને તેને ખર્ચ કરવો તથા તેને જરૂરિયાત પૂરતો એકઠો કરવો તો નીંદનીય નથી બલકે ફરજ છે પરંતુ તેની મહોબ્બત પણ નીંદાપાત્ર છે, કારણ કે મહોબ્બતનો સંબંધ દિલ સાથે છે તેનો ખુલાસો એ થશે કે માલને જરૂરત પ્રમાણે પ્રાપ્ત કરવો અને તેનાથી કામ લેવું તો એક ફરજ છે અને સારું કામ છે પરંતુ દિલમાં તેની મહોબ્બત હોવી તો પણ નીંદાપાત્ર જ છે, જેમકે માનવીને પેશાબ કરવાની અથવા મળત્યાગ કરવાની

સૂરએ આદિયાત-૧૦૦ : ૧ થી ૧૧ પારઠ : ૩૦ મઆરિકુલ કુર્આન (ભાગ-૧૧)

જરૂરિયાત પૂરી કરવી પડે છે અને તે તેની ખૂબ કાળજી પણ લે છે પરંતુ તેના દિલમાં તેની મહોબ્બત નથી હોતી, બીમારીમાં દવા પણ પીએ છે, ઓપરેશન પણ કરાવે છે પરંતુ દિલમાં આ વસ્તુઓની મહોબ્બત નથી હોતી બલકે તે તેને મજબૂરીના દરજ્જામાં અપનાવે છે. એ જ રીતે અલ્લાહ તઆલા નજીક મો'મિને એવું હોવું જોઈએ કે માલને જરૂરત પ્રમાણે પ્રાપ્ત પણ કરે, તેનું રક્ષણ પણ કરે અને જરૂરિયાતના સ્થળે તેનો ઉપયોગ પણ કરે પરંતુ દિલ તેમાં રચ્યું પચ્યું ન હોય જેમકે મવલાના રૂમીએ ખૂબ ઉચ્ચ શૈલીમાં કહ્યું છે

آب اندر زير کشتی پشتی است آب در کشتی هلاک کشتی است

હોડીની નીચે પાણી હોય એ પાણી તેનું મદદગાર છે

અને હોડીની અંદર પાણી હોય એ પાણી હોડીનો સર્વનાશ છે.

એટલે કે પાણી જ્યાં સુધી હોડીની નીચે રહે છે ત્યાં સુધી તે તેનું સહાયક છે પરંતુ આ જ પાણી જ્યારે હોડીની અંદર આવી જાય તો તે હોડીને ડૂબાડી દે છે. આ રીતે માલ જ્યાં સુધી દિલની હોડીની આજુબાજુ રહે તો તે લાભદાયક છે જ્યારે દિલની અંદર ઘૂસી ગયું તો તે સર્વનાશ છે. સૂરતના અંતે માનવીની આ બંને નીંદાપાત્ર ખસલતો ઉપર આખિરતની ધમકી સંભળાવવામાં આવી.

إِنَّمَا نُنذِرُ الْفُلُورِ إِذَا بُعْثِرَ مَا فِي الْقُبُورِ

ક્યામતના દિવસે જ્યારે કે મુરદા કબરોમાંથી જીવિત કરીને ઉઠાડવામાં આવશે અને દિલોમાં છુપાવેલી વાતો પણ બધી ખુલીને સામે આવી જશે અને એવું પણ જાણે છે કે રબ્બુલ આલમીન તે સૌની બધી પરિસ્થિતિઓને જાણે છે તો તેના પ્રમાણે બદલો અને સજા આપશે તેથી બુદ્ધિશાળીનું કામ એ છે કે નાશુકીથી અટકી જાય અને માલની મહોબ્બતમાં એવો ઓતપ્રોત ન થઈ જાય કે ભલા બુરાના તફાવત ન કરે.

ખુલાસો :

આ આયતમાં માનવીની આ બે નીંદાપાત્ર ખસલતો વર્ણન કરવામાં આવી છે જ્યારે કે માનવીમાં અંબિયા અને અવલિયા તથા ઘણા નેક લોકો અને ઈબાદતગુજારો એવા છે જેઓ આ નીંદાપાત્ર ખસલતોથી પાક છે અને શુકુગુજાર

સૂરએ આદિયાત-૧૦૦ : ૧ થી ૧૧ પારહ : ૩૦ મઆરિફુલ કુર્આન (ભાગ-૧૧)

બંદાઓ હોય છે. માલને અલ્લાહ તઆલાના માર્ગમાં ખર્ચ કરવા માટે હંમેશા તૈયાર રહે છે અને હરામ માલથી બચે છે, કારણ એ છે કે માનવીના સ્વભાવ તરફ આ નીંદાપાત્ર ખસલતોનો સંબંધ એટલા માટે જોડવામાં આવ્યો કે મોટા ભાગના માણસો આવા જ હોય છે તેથી સૌનું એવું હોવું જરૂરી નથી હોતું તેથી અમુક લોકોએ આ આયતમાં માણસથી ભાવાર્થ કાઢિર માણસ લીધો છે. તેનો ખુલાસો એ થશે કે આ બંને નીંદાપાત્ર ખસલતો વાસ્તવમાં કાઢિરોની છે અને કોઈ મુસલમાનમાં પણ ખુદા ન ખ્વાસ્તા જોવા મળે તો તેણે પોતાની ચિંતા કરવી જોઈએ. વલ્લાહુ અક્લમુ.

تَمَّتْ سُورَةُ الْعَدِيثِ بِحَمْدِ اللَّهِ تَعَالَى

અલ્હમ્દુલિલ્લાહ ! સૂરએ આદિયાત પૂર્ણ થઈ.

□□□□□□□□□□

તારીખ : ૦૧ માર્ચ ૨૦૧૫ મુતાબિક ૦૯ જમાદિઉલ અવ્વલ ૧૪૩૬ હિજરી
ગુજરાતી અનુવાદક : ઈલ્યાસ પટેલ ખાનપુરી

મૂળ તફસીર લખનાર : ડૉ. જ. મવલાના મલકતુલ ખાનપુરી (રહ.)
ગુજરાતી અનુવાદક : ઈ.આસ. ખાનપુરી
E-mail: saleh.phalters78@gmail.com
પ્રકાશક (પ્રિન્ટેડ કોપી) : ડૉ. મવલાના ઈસ્માઈલ લૂખા સા. (દા.બ.)
મોહતમિમ : જામિઅતુલ બનાત ટંકારીઆ
ફોન નં. : (૦૨૬૪૨) ૨૭૦૩૩૦ / ૨૭૦૯૩૨
www.maarifqurangujarati.com